

POLICY BRIEF

ΚΕΙΜΕΝΑ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

ΤΟ ΠΟΛΥΔΙΑΣΤΑΣΤΟ ΖΗΤΗΜΑ ΤΗΣ ΔΙΑΣΥΝΟΡΙΑΚΗΣ ΡΥΠΑΝΣΗΣ ΤΟΥ ΠΟΤΑΜΟΥ ΕΒΡΟΥ

Γιούλη Γ. Παπανικολάου

Περίληψη

Το παρόν κείμενο επιχειρεί την ανάδειξη του ζητήματος της διασυνοριακής ρύπανσης του Έβρου και των πολλαπλών πτυχών και επιπτώσεών του σε διαφορετικούς τομείς πολιτικής, όπως η περιβαλλοντική και ειδικότερα η πολιτική διαχείρισης διασυνοριακών υδάτων, η διακρατική και περιφερειακή συνεργασία και η πολιτική συνοχής. Καταγράφονται τα κύρια περιβαλλοντικά προβλήματα του ποταμού και αναζητείται ο βαθμός συμβολής των τριών χωρών που διασχίζει, Ελλάδα, Τουρκία και Βουλγαρία, στην περιβαλλοντική του επιβάρυνση. Διαπιστώνεται η διαρκής περιβαλλοντική υποβάθμισή του, η οποία οφείλεται, κατά ένα μεγάλο μέρος, στη μη συμμόρφωση της Βουλγαρίας και της Τουρκίας στο κοινοτικό κεκτημένο για το περιβάλλον και την περιορισμένη προσπάθεια των χωρών αυτών για διασυνοριακή συνεργασία με την Ελλάδα. Ωστόσο, διαπιστώνεται ότι μέρος της ευθύνης αναλογεί και στην Ελλάδα, κυρίως λόγω μη εφαρμογής εκ μέρους της, της αναμενόμενης περιφερειακής και αναπτυξιακής πολιτικής για ακριτικές περιοχές, όπως ο νομός Έβρου. Το πρόβλημα της ρύπανσης του Έβρου είναι πρωτίστως κοινωνικό και δευτερευόντως περιβαλλοντικό. Με σκοπό την ανάδειξη των πολυσήμαντων αυτών ζητημάτων, το κείμενο εκπονήθηκε με γνώμονα την κοινοτική νομοθεσία για την αειφόρο διαχείριση των διασυνοριακών υδάτων και των προστατευόμενων περιοχών, αλλά και την βιώσιμη ανάπτυξη της περιοχής και την ευημερία των κατοίκων της.

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Εκτενή και συχνά δημοσιεύματα στον ελληνικό και στον ευρωπαϊκό τύπο το τελευταίο διάστημα αλλά και μαρτυρίες των κατοίκων της περιβάλλουσας περιοχής αναφορικά με περιστατικά οικολογικής καταστροφής στον ποταμό Έβρο, αναδεικνύουν το πολυδιάστατο ζήτημα της διασυνοριακής ρύπανσης των υδάτων. Η ρύπανση του Έβρου ανασύρει στην επιφάνεια ζητήματα ελλιπούς περιβαλλοντικής συνείδησης και μη συμμόρφωσης στο κοινοτικό δίκαιο για την διαχείριση των υδάτων, αλλά και στο κοινοτικό περιβαλλοντικό δίκαιο γενικότερα. Αναδεικνύει τα ζητήματα χαμηλού επιπέδου διασυνοριακής, διακρατικής και διαπεριφερειακής συνεργασίας και της περιορισμένης εφαρμογής του κοινοτικού κεκτημένου για την αειφόρο διαχείριση των υδάτων (Οδηγία για το νερό 2000/60¹) από τις υπό ένταξη χώρες, όπως την Τουρκία, αλλά και από τις ήδη ενταγμένες στην Ευρωπαϊκή Ένωση, όπως τη Βουλγαρία. Τέλος, η διασυνοριακή ρύπανση του Έβρου τονίζει αρνητικά το ακανθώδες ζήτημα της κοινωνικής και περιφερειακής συνοχής της Ελλάδας και της σύνδεσης ακριτικών περιοχών.

Η ρύπανση του Έβρου ανασύρει στην επιφάνεια ζητήματα ελλιπούς περιβαλλοντικής συνείδησης και μη συμμόρφωσης στο κοινοτικό δίκαιο για την διαχείριση των υδάτων, αλλά και στο κοινοτικό περιβαλλοντικό δίκαιο γενικότερα.

Ο Έβρος είναι ένα τριεθνές ποτάμι που διέρχεται από την Βουλγαρία, την Τουρκία και την Ελλάδα και για ένα μεγάλο του μέρος αποτελεί το φυσικό σύνορο της Ελλάδας με την Τουρκία και την Βουλγαρία. Έχει συνολικό μήκος 530χμ. εκ των οποίων τα 230χμ. ανήκουν στην Ελλάδα. Δεύτερος μεγαλύτερος ποταμός στα Βαλκάνια μετά το Δούναβη, ο Έβρος πηγάζει από την οροσειρά Ρίλα στη Βουλγαρία και εκβάλλει στο Θρακικό πέλαγος, δημιουργώντας το Δέλτα του Έβρου. Το Δέλτα του Έβρου έχει ανακηρυχθεί

ως διεθνής υγρότοπος και υπάγεται στην Σύμβαση Ramsar (1971), η οποία επικυρώθηκε με τον νόμο 191/1974 και ως Ζώνη Ειδικής Προστασίας σύμφωνα με την Οδηγία 79/409/ΕΟΚ και την Σύμβαση της Βαρκελώνης (1976), καθώς αποτελεί το φυσικό ενδιαίτημα πολλών σπάνιων και απειλούμενων ειδών. Η διέλευση του Έβρου από τρεις χώρες και η κατάληξη σε αυτόν άλλων παραποτάμων που και οι ίδιοι αποτελούν αποδέκτες ρύπανσης, όπως ο Άρδας και ο Εργίνης, τον καθιστούν τελικό αποδέκτη πολλαπλής ρύπανσης. Τα ύδατα του ποταμού χρησιμοποιούνται για την άρδευση της περιοχής που διασχίζει, με αποτέλεσμα η ρύπανσή του να αποτελεί πραγματική απειλή για την δημόσια υγεία πέραν της οικολογικής καταστροφής που μπορεί να προκαλέσει.

2. ΤΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ ΕΠΙΒΑΡΥΝΣΗΣ ΤΟΥ ΠΟΤΑΜΟΥ ΕΒΡΟΥ

Το καλοκαίρι του 2009 πληθώρα νεκρών ψαριών εκβράστηκαν στην περιοχή Πέταλο του ποταμού Έβρου τα οποία εστάλησαν από Κλιμάκιο της Κτηνιατρικής Υπηρεσίας και του τμήματος Αλιείας της νομαρχίας Έβρου στο Γενικό Χημείο του Κράτους προς εξέταση και διαπιστώθηκε ότι οι πιθανοί υπαίτιοι για την πρόκληση του περιστατικού είναι τα απόβλητα βιομηχανιών της Τουρκικής πόλης Αδριανούπολης². Ο Έβρος θεωρείται ως ο πιο ρυπασμένος διασυννοριακός ποταμός από βυρσοδεψεία, καθώς επιβαρύνεται τόσο από τον ποταμό Εργίνη, στις όχθες του οποίου λειτουργούν βυρσοδεψεία που ρίπτουν σε αυτόν τοξικές ουσίες και βαρέα μέταλλα χωρίς έλεγχο, όσο και από το Βουλγαρικό κομμάτι του Άρδα, στις όχθες του οποίου λειτουργούν βιομηχανίες.

Αναλυτικότερα, η ρύπανση του Έβρου προέρχεται κυρίως από βιομηχανικά απόβλητα της Βουλγαρίας και της Τουρκίας, τα οποία αυξάνουν τις συγκεντρώσεις του ποταμού σε βαρέα μέταλλα και από τα νιτρικά και φωσφορούχα τα οποία προέρχονται από φυτοφάρμακα που χρησιμοποιούν οι δύο χώρες και η Ελλάδα στις καλλιέργειες τους καθώς και από κτηνοτροφικές δραστηριότητες. Ο Έβρος εμφανίζει τιμές φωσφόρου και αζώτου που υπερβαίνουν κατά πολύ τα όρια. Σύμφωνα με μετρήσεις, η μέση τιμή των φωσφορικών ανέρχεται στα 0,265 mg ανά λίτρο τη στιγμή που οι φυσι-

ολογικές τιμές των φωσφορικών ανέρχονται έως τα 0.07mg ανά λίτρο³. Σύμφωνα με μελέτες επιστημόνων του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων και του Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου Θράκης, τα νερά των περισσότερων διασυννοριακών ποταμών, συμπεριλαμβανομένου και του Έβρου, στις πηγές τους είναι καθαρά και με υγιή σύσταση, αλλά κατά τον ρου τους και στις εκβολές αλλάζουν σύσταση και χρώμα εξαιτίας των ανεξέλεγκτων αστικών, βιομηχανικών και γεωργικών-κτηνοτροφικών εκροών των αποβλήτων⁴.

Ειδικότερα, στην λεκάνη απορροής του Έβρου, η πλειοψηφία των πόλεων δεν έχει εγκαταστάσεις καθαρισμού οικιακών λυμάτων γεγονός που μπορεί να προκαλέσει προβλήματα στην ποιότητα του νερού. Επίσης, είναι έντονο το πρόβλημα ρύπανσης που προκαλείται εξαιτίας της βιομηχανικής ζώνης των Luleburgas-Corlu-Cercezkoy στην Τουρκία. Γενικότερα, οι πηγές ρύπανσης περιλαμβάνουν⁵: α) Από Βουλγαρία την απορροή από την περιοχή του Ριονδίν και τα αστικά λύματα μεγάλων πόλεων και χημικής βιομηχανίας. Στο βουλγαρικό μέρος της λεκάνης απορροής λειτουργούν βιομηχανικά συγκροτήματα κατασκευής μηχανών, επεξεργασίας ξύλου, κλωστούφαντουργίας, βυρσοδεψίας, παραγωγής λιπασμάτων - φυτοφαρμάκων, μπαταριών, καουτσούκ, τσιμέντου και αμιάντου, βιομηχανίες επεξεργασίας μετάλλων και επιμεταλλώσεων. Στην ευρύτερη κοιλάδα του ποταμού Έβρου στη Βουλγαρία, εκτός του μεγάλου αριθμού των βιομηχανικών συγκροτημάτων, λειτουργεί και ένα άρτια οργανωμένο δίκτυο παραγωγής αγροτικών προϊόντων. Η αγροτική παραγωγή είναι εκβιομηχανοποιημένη και η χρήση λιπασμάτων και φυτοφαρμάκων πολύ υψηλή. Τα λίγα διαθέσιμα δεδομένα για την ποιότητα του νερού κοντά στα Βουλγαρικά σύνορα, δείχνουν την ύπαρξη μεγάλων διακυμάνσεων στις συγκεντρώσεις των θρεπτικών, με περιστασιακές συγκεντρώσεις αιχμής. Επιπλέον, για την μεγιστοποίηση της παραγωγής ανεπτύχθησαν μεγάλα αρδευτικά δίκτυα με κατασκευές φραγμάτων. β) Από Τουρκία δέχεται τα αστικά λύματα της Ανδριανούπολης και τα απόβλητα της βιομηχανικής της περιοχής (π.χ. βυρσοδεψία, μεταλλουργία, υφαντουργία, εργοστάσια πλαστικών χρωμάτων κ.ά.) και τις εκπλύσεις από γεωργικές καλλιέργειες, καθώς η περιοχή αποτελείται από ένα πολύ μεγάλο αριθ-

μό καλλιεργήσιμων εδαφών. γ) Από την Ελλάδα δέχεται τα αστικά λύματα παρακείμενων πόλεων, καθώς επίσης τα νερά των αποστραγγίσεων των γεωργικών καλλιεργειών. Από την Αλεξανδρούπολη έως το Ορμένιο, κατά μήκος της εθνικής οδού, υπάρχουν βιομηχανικές μονάδες κυρίως επεξεργασίας αγροτικών προϊόντων, μονάδες ασφαλοποίησης, ασβεστοποιεία, βιοτεχνίες χρωμάτων, υφαντουργεία, τυροκομεία, ξυλουργεία κ.ά. Στην ευρύτερη περιοχή του δέλτα Έβρου και από την Αλεξανδρούπολη έως τις Φέρες, η μόνη μονάδα βιομηχανικού επιπέδου είναι η ΘΡΑΚΗ Α.Ε. στα όρια του δήμου Φερών και περιλαμβάνει μονάδα ζωοτροφών, χοιροστάσιο, σφαγείο και αλλαντοποιείο-κονσερβοποιείο⁶. Τέλος, λαμβάνει τα βιολογικά επεξεργασμένα λύματα των μικρών βιομηχανικών δραστηριοτήτων της περιοχής, όπως π.χ. βιομηχανία ζάχαρης στην Ορεστιάδα.

Επιπλέον, ο Έβρος επιβαρύνεται από τον ασφυκτικό περιορισμό της κοίτης του λόγω αναχωμάτων που έχουν δημιουργηθεί από την Ελλάδα και την Τουρκία με σκοπό η εύφορη παρόχθια γη να παραχωρηθεί για καλλιέργειες. Η διατομή του μεγάλου ποταμού μειώθηκε ακόμη περισσότερο καθώς δέχθηκε μεγάλες ποσότητες από φερτές ύλες από τους ποταμούς Άρδα, Ερυθροπόταμο και Εργίνη που είχαν ως συνέπεια τη δημιουργία μεγάλων νησίδων. Το πλάτος του ποταμού μεταξύ των δυο χωρών μειώθηκε κατά 90%, ήτοι από 1.500-2.000 σε 150-200 μέτρα! Συνέπεια αυτού είναι οι συνεχείς πλημμύρες στην περιοχή από το 1991 μέχρι σήμερα. Ιδιαίτερα μεγάλες πλημμύρες έλαβαν χώρα το 2005 και το 2006, όταν

σε 300.000 στρεμμάτων με αποτέλεσμα πνιγμό ζώων, καταστροφές σε σπίτια, καλλιέργειες, οδικά και σιδηροδρομικά δίκτυα. Η συνολική έκταση του Δέλτα ανέρχεται στα 300.000 στρέμματα, αλλά οι αποξηράνσεις και οι εκχερσώσεις για την απόσπαση καλλιεργήσιμης γης, τα αποστραγγιστικά και τα αρδευτικά έργα, οι διανοίξεις καναλιών, τα αναχώματα και οι αλλαγές στην κοίτη του ποταμού είχαν ως συνέπεια την αφαίρεση από τον υγρότοπο μεγάλων εκτάσεων που αποτελούσαν βιότοπους με σπάνια χλωρίδα και πανίδα⁷.

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα μικροβιολογικών αναλύσεων δειγμάτων νερού των ποταμών Έβρου και Άρδα παρατηρείται ότι μέχρι το 2007 το μικροβιολογικό φορτίο ήταν ιδιαίτερα αυξημένο

Επιπρόσθετο περιβαλλοντικό πρόβλημα που αντιμετωπίζει ο Έβρος είναι η ποιότητα του πόσιμου νερού, η οποία δρα σωρευτικά στον ανθρώπινο οργανισμό και επηρεάζεται και από την ρύπανση των υπόγειων υδάτων. Έρευνα από το Γεωπονικό και το Πανεπιστήμιο Αθηνών για λογαριασμό του ΕΦΕΤ φέρνει στο φως αποκαλυπτικά ευρήματα: Σίδηρος και Μαγγάνιο βρέθηκαν σε υψηλές συγκεντρώσεις -κατά περίπτωση πάνω από τα όρια- στο νερό του νομού Έβρου. Στην Ορεστιάδα οι τιμές του αρσενικού χαρακτηρίζονται υψηλές. Ιδιαίτερα στην κοινότητα Μπάκι της Ορεστιάδας παρατηρούνται τιμές διπλάσιες του επιτρεπτού, με αποτέλεσμα το νερό να κρίνεται ακατάλληλο και τέλος ο Έβρος εμφανίζει τη μεγαλύτερη τιμή όσον αφορά στον υδράργυρο⁸.

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα μικροβιολογικών αναλύσεων δειγμάτων νερού των ποταμών Έβρου και Άρδα, για το χρονικό διάστημα 1/1/2000 έως 31/12/2009, που διεξήχθησαν από την Διεύθυνση Δημόσιας Υγείας και το Τμήμα Περιβαλλοντικής Υγιεινής και Υγειονομικού ελέγχου σε σημεία στο ρου του Έβρου (Δίκαια, Ψαθάδες, Λάγυνα, Γεμιστή, Βύσσα και Κόμαρα), παρατηρείται ότι μέχρι το 2007 το μικροβιολογικό φορτίο ήταν ιδιαίτερα αυξημένο, ενδεικτικό μόλυνσης από λύματα είτε πόλεων είτε κτηνοτροφικά. Μετά το 2007 και μέχρι το 2009, σημειώνεται σημαντική βελτίωση

Η διατομή του μεγάλου ποταμού μειώθηκε ακόμη περισσότερο καθώς δέχθηκε μεγάλες ποσότητες από φερτές ύλες από τους ποταμούς Άρδα, Ερυθροπόταμο και Εργίνη που είχαν ως συνέπεια τη δημιουργία μεγάλων νησίδων

κατακλίσηθηκαν περίπου 160.000 στρέμματα από τα νερά του Έβρου, του Άρδα και του Ερυθροπόταμου, ενώ στην Τουρκία κατακλύστηκαν εκτά-

του μικροβιολογικού φορτίου⁹, ωστόσο αυτό δεν μπορεί να ειπωθεί με απόλυτη σιγουριά καθώς οι αποκλίσεις από τις τιμές μπορεί να είναι σημαντικές λόγω αλλαγής σημείων μετρήσεων ή αλλαγής του εργαστηρίου μετρήσεων. Προς ενίσχυση της αντίθετης άποψης, το Τμήμα Αγροτικής Ανάπτυξης και το Εργαστήριο Μικροβιολογίας, Βιοτεχνολογίας και Υγιεινής, το Εργαστήριο Φυσιολογίας του Ιατρικού Τμήματος του Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου Θράκης διεξήγαγαν έρευνα η οποία είχε σκοπό την ανίχνευση αντιβιοάντοχων (δυνατότητα να ανθίστανται στους διάφορους αντιμικροβιακούς παράγοντες-αντιβιοτικά) παθογόνων οργανισμών-οι οποίοι μέσω της τροφικής αλυσίδας επιδρούν στην υγεία των ανθρώπων και των ζώων. Η έρευνα καταλήγει ότι οι τιμές των μικροβιολογικών παραμέτρων είναι σχετικά αυξημένες και παρουσιάζουν περαιτέρω αύξηση σε περιόδους πλημμυ-

Η Οδηγία 2000/60 ΕΚ για τα ύδατα απαιτεί καλή οικολογική κατάσταση, καλό οικολογικό δυναμικό και καλή χημική κατάσταση για τα επιφανειακά ύδατα

ρών, ενώ σχετίζονται με περιοχές όπου λαμβάνει χώρα διάθεση επεξεργασμένων αστικών λυμάτων. Το 10% του μικροβιακού πληθυσμού που αφορά τα παθογόνα έχει αναπτύξει αντοχή σε αντιβιοτικά ενώ πιστοποιείται και η παρουσία μικρού αριθμού αλλά εξαιρετικά λοιμογόνων στελεχών¹⁰.

Γενικά, η Οδηγία 2000/60 ΕΚ για τα ύδατα απαιτεί καλή οικολογική κατάσταση, καλό οικολογικό δυναμικό και καλή χημική κατάσταση για τα επιφανειακά ύδατα¹¹. Ωστόσο, σύμφωνα με τα στοιχεία του προγράμματος που ανατέθηκε στο Γενικό Χημείο του Κράτους και αφορά στον έλεγχο της ποιότητας των εσωτερικών επιφανειακών νερών της χώρας για τα έτη 2006-2008 με δειγματοληψίες και αναλύσεις φυσικοχημικών παραμέτρων ρύπανσης, συμπεριλαμβανομένων και παραμέτρων για τοξικές ουσίες και σύμφωνα με τα στοιχεία που η Ειδική Γραμματεία Υδάτων αξιολόγησε από το Έργο: «Ανάπτυξη δικτύου και παρακολούθηση των εσωτερικών, μεταβατικών και παράκτιων υδάτων της χώρας-αξιολόγηση/ταξινόμηση της οικολογικής τους κατάστασης», συμπεραίνεται ότι κατά μήκος του ποταμού Έβρου η οικολογική ποιότητα είναι μέτρια¹².

3. ΒΑΘΜΟΣ ΣΥΜΒΟΛΗΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ, ΤΗΣ ΒΟΥΛΓΑΡΙΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΤΟΥΡΚΙΑΣ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΕΠΙΒΑΡΥΝΣΗ ΤΟΥ ΕΒΡΟΥ

Είναι ιδιαίτερα δύσκολο να καθοριστεί ο βαθμός συμμετοχής της κάθε χώρας στην ρύπανση του Έβρου λόγω της διασυννοριακής του φύσης. Ωστόσο στοιχεία από δειγματοληπτικούς ελέγχους σε συγκεκριμένα σημεία στον Έβρο, ο βαθμός και η ποιότητα συμμόρφωσης των τριών χωρών στο ευρωπαϊκό περιβαλλοντικό δίκαιο, καθώς και οι ενέργειές τους προς την κατεύθυνση αειφόρου διαχείρισης των διασυννοριακών υδάτων, παρέχουν πληροφορίες σχετικά με την ευθύνη των τριών χωρών. Κατ' αυτόν τον τρόπο, γίνεται εμφανής η έλλειψη συλλογικής συνείδησης και προσπάθειας για την αντιμετώπιση της ρύπανσης του Έβρου.

Η προαναφερθείσα έρευνα του Τμήματος Αγροτικής Ανάπτυξης και του Εργαστηρίου Μικροβιολογίας, Βιοτεχνολογίας και Υγιεινής του Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου Θράκης, ήλεγξε και άλλες χημικές παραμέτρους όπως τα νιτρώδη, τα θειικά και τα φωσφορικά, τα βαρέα μέταλλα και το βιοχημικά απαιτούμενο οξυγόνο (BOD) στα ύδατα των ποταμών Άρδα και Έβρου. Η μελέτη κατέδειξε ότι οι τιμές των παραμέτρων ευρέθησαν σε σχετικά ικανοποιητικά επίπεδα για επιφανειακά νερά και η χημική ρύπανση είναι σχετικά χαμηλότερη από άλλους ποταμούς της Ελλάδας¹³. Ωστόσο, οι τιμές των νιτρικών και φωσφορικών και του BOD, ενδεικτικά ανεξέλεγκτης χρήσης φυτοφαρμάκων και κατάστασης ανοξείας και επομένως υδάτων όπου δεν μπορούν να επιβιώσουν έμβιοι οργανισμοί, παρουσιάζουν αυξητικές τάσεις κατά τον ρου από την αρχή του Άρδα (Σταθμός Μέτρησης: Κόμαρα) μέχρι κοντά στις εκβολές του (Σταθμός μέτρησης: Κήποι) και ιδιαίτερα μετά την περιοχή της Ανδριανούπολης (Σταθμός μέτρησης: Νέα Βύσσα). Συνάγεται το συμπέρασμα ότι η περιοχή της Ανδριανούπολης επιβαρύνει ιδιαίτερα τον Έβρο.

Η Τουρκία, σύμφωνα με την Έκθεση Προόδου της Ευρωπαϊκής Επιτροπής του 2009 για την ενταξιακή πορεία της Τουρκίας και την υιοθέτηση του κοινοτικού κεκτημένου και συγκεκριμένα

αναφορικά με το Κεφάλαιο 27 για το περιβάλλον, έχει επιδείξει περιορισμένη πρόοδο στο πεδίο της διαχείρισης των υδάτων. Δεν έχει σημειωθεί καμία πρόοδος αναφορικά με τις οδηγίες για τα απόβλητα χωματερών και ορυχείων, καθώς και στο πεδίο της ποιότητας νερού. Το συνολικό επίπεδο ευθυγράμμισης παραμένει πολύ χαμηλό και το θεσμικό πλαίσιο για την διαχείριση των υδάτων δεν έχει οργανωθεί σύμφωνα με τις επιταγές για την αειφόρο διαχείριση της κοίτης των ποταμών, ενώ οι διασυνοριακές συνεργασίες για ζητήματα διαχείρισης κοινών υδάτων βρίσκονται σε νηπιακό στάδιο. Περιορισμένη, επίσης, πρόοδος έχει καταγραφεί στο πεδίο της βιομηχανικής ρύπανσης και της διαχείρισης κινδύνου. Η Τουρκία έχει ευθυγραμμιστεί με τις διατάξεις της Οδηγίας SEVESO II για την βιομηχανική ρύπανση και τις Οδηγίες για τις Μεγάλες Μονάδες Επεξεργασίας Λυμάτων και την Καύση των Απορριμμάτων, αλλά το συνολικό επίπεδο μεταφοράς και εφαρμογής των παραπάνω Οδηγιών παραμένει πολύ χαμηλό και η εισαγωγή ολοκληρωμένου συστήματος αδειών βρίσκεται σε πολύ πρώιμο στάδιο. Τέλος, δεν έχει σημειωθεί καμία πρόοδος στην προστασία της φύσης και παρατηρείται συνεχόμενη απώλεια φυσικών ενδιαιτημάτων ενώ δεν έχει υιοθετηθεί ακόμη στρατηγική για την βιοποικιλότητα¹⁴.

Στη συνάντηση της υποεπιτροπής του Συμβουλίου σύνδεσης ΕΕ-Τουρκίας για θέματα περιβάλλοντος (26 Φεβρουαρίου 2008), προέκυψε ότι η Τουρκία καταβάλλει προσπάθεια στην κατεύθυνση της ευθυγράμμισης με το περιβαλλοντικό κεκτημένο, ωστόσο ο ρυθμός προόδου είναι αργός και περιορίζεται σε διατάξεις με χαμηλό κόστος, οικονομικό και πολιτικό. Αποτέλεσμα αυτής της πρακτικής είναι ότι, με δεδομένο το γρήγορο ρυθμό εξέλιξης της κοινοτικής περιβαλλοντικής νομοθεσίας, το κόστος συμμόρφωσης αυξάνεται συνεχώς για την Τουρκία. Επίσης, είναι φανερό η πρόθεση της για επιλεκτική υιοθέτηση κάποιων επιμέρους διατάξεων του κοινοτικού κεκτημένου και όχι για πλήρη υιοθέτηση κοινοτικών Οδηγιών, φανερώνοντας την επιφυλακτικότητα και δυσκολία προσαρμογής της Τουρκίας απέναντι στο νομικό πλαίσιο της ΕΕ, το οποίο εκλαμβάνεται ως «έξωθεν» παρέμβαση. Παράλληλα η Τουρκία υποστήριζε την πρόθεσή της να μην αποδεχθεί μια σειρά ρυθμίσεων που θεωρεί επιβλαβείς για τα εθνικά της συμφέροντα, όπως όλες οι διατά-

ξεις που αναφέρονται σε ζητήματα διασυνοριακής συνεργασίας, οι σχετικές διατάξεις της Οδηγίας για τα Ύδατα¹⁵, η Σύμβαση για την αξιολόγηση των Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων σε διασυνοριακό πλαίσιο¹⁶ και η νέα Οδηγία για το Θαλάσσιο Περιβάλλον¹⁷. Φαίνεται να αποτελεί εδραιωμένη πεποίθηση των Τούρκων αξιωματούχων ότι η Τουρκία θα πρέπει να αντιμετωπίζεται από την ΕΕ ως «ειδική περίπτωση». Επιπλέον παρατηρείται δυσκολία σύναψης διμερών συμφωνιών (π.χ. οι διμερείς συμφωνίες με Ελλάδα και Βουλγαρία για τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις μεγάλων έργων) ή προσχώρησης σε πολυμερείς μηχανισμούς (όπως ο Ευρωπαϊκός Μηχανισμός Πολιτικής Προστασίας) που ενδεχομένως εκλαμβάνονται από τμήμα της διοίκησης ως παραχώρηση κυριαρχικών δικαιωμάτων. Απαντώντας σε σχετικό ερώτημα της Επιτροπής σχετικά με τις διμερείς επαφές με την Ελλάδα και Βουλγαρία στις οποίες είχε αναφερθεί στην αντίστοιχη συνάντηση του προηγούμενου χρόνου, διευκρίνισε ότι βρίσκεται σε προχωρημένες συζητήσεις και συνεργασία για την υπογραφή συμφωνίας με την Βουλγαρία ενώ με την Ελλάδα επιθυμεί συνεργασία χωρίς όμως να έχει τεθεί επί τάπητος συγκεκριμένο χρονοδιάγραμμα.

Δεν έχει σημειωθεί ουδεμία ουσιαστική πρόοδος στη νομοθεσία για τα ύδατα και το σχετικό κεφάλαιο της Στρατηγικής της Τουρκίας, που έχει καταθέσει προς συμμόρφωση στο κοινοτικό κεκτημένο, είναι εξαιρετικά ασαφές, παρωχημένο και παραλείπει σημαντικές Οδηγίες. Τα διασυνοριακά ζητήματα, τα οποία αποτελούν αναπόσπαστο τμήμα πληθώρας νομοθετημάτων (και βασικό λόγο ανάληψης νομοθετικής δράσης σε επίπεδο ΕΕ και όχι ΚΜ) μετατίθενται στο σύνολό τους για μετά την ένταξη της Τουρκίας παρά τη ρητή σχετική αναφορά του Συμβουλίου στο έγγραφο (13408/2.10.2007)¹⁸.

Στην οδηγία 2000/60/ΕΚ για τα ύδατα αναφέρεται ρητά ότι είναι αναγκαία η περαιτέρω ενσωμάτωση της προστασίας και της βιώσιμης διαχείρισης των υδάτων σε άλλους τομείς της κοινοτικής πολιτικής και ότι η συγκεκριμένη οδηγία πρέπει να αποτελέσει σημαντική συμβολή σε άλλους τομείς συνεργασίας μεταξύ των κρατών μελών, μεταξύ άλλων, την προοπτική ευρωπαϊκής χωροταξικής ανάπτυξης (ESDP-European Spation Development Perpsective) και επιπλέον μια αποτελεσματική και συνεκτική πολιτική υδάτων πρέ-

πει να λαμβάνει υπόψη και την ευαισθησία των υδάτινων οικοσυστημάτων που βρίσκονται κοντά στις θαλάσσιες ακτές και τις εκβολές ποταμών δεδομένου ότι η ισορροπία τους επηρεάζεται σε μεγάλο βαθμό από την ποιότητα των εσωτερικών

Η Οδηγία απαιτεί κοινές αρχές για το συντονισμό των προσπαθειών των κρατών μελών για τη βελτίωση της προστασίας των κοινοτικών υδάτων από άποψη ποιότητας και ποσότητας

υδάτων που εισρέουν σε αυτά. Ωστόσο η Τουρκία αρνείται τον έλεγχο των ποιοτικών χαρακτηριστικών των υδάτων και επιθυμεί μόνο τον έλεγχο των ποσοτικών χαρακτηριστικών. Τέλος, η Οδηγία απαιτεί κοινές αρχές για το συντονισμό των προσπαθειών των κρατών μελών για τη βελτίωση της προστασίας των κοινοτικών υδάτων από άποψη ποιότητας και ποσότητας, την προώθηση της βιώσιμης χρήσης του ύδατος, τη συμβολή στον έλεγχο των διασυννοριακών προβλημάτων ύδατος, την προστασία των υδάτινων οικοσυστημάτων και των χερσαίων οικοσυστημάτων και υδροτόπων που εξαρτώνται άμεσα από αυτά και τη διασφάλιση και ανάπτυξη των δυναμικών χρήσεων των κοινοτικών υδάτων¹⁹.

Ωστόσο, η Τουρκία έχει επιδείξει μικρό ενδιαφέρον διασυννοριακής συνεργασίας στο ζήτημα της διαχείρισης των υδάτων. Σύμφωνα με τον Δήμαρχο Φερών, κ. Γιώργο Ούστογλου, οι δήμοι της Τουρκίας που βρίσκονται στο δέλτα του Έβρου έχουν εκφράσει επιθυμία και πρόθεση συνεργασίας αλλά εντέλει, λόγω των κυβερνητικών παρεμβάσεων δεν προβαίνουν στις ανάλογες δράσεις. Προς το παρόν δεν έχει υπάρξει κοινό πρόγραμμα περιφερειών για την αειφόρο συνδιαχείριση του Δέλτα του Έβρου²⁰. Επιπλέον, το Δίκτυο Διασυννοριακής Συνεργασίας Νομαρχιών Ελλάδας, Τουρκίας, Βουλγαρίας²¹ που εδρεύει στην Ορεστιάδα, είναι μια αστική μη κερδοσκοπική εταιρεία, η οποία προωθεί την συνεργασία μεταξύ των πολιτών των νομαρχιών των τριών χωρών σε ζητήματα χαμηλής πολιτικής και ζητήματα όπως η διασυννοριακή ρύπανση του ποταμού Έβρου δεν θίγονται, παρόλο που οι αρχικοί σκοποί του δικτύου κατά την σύστασή του (2003)

θα κάλυπταν, μεταξύ άλλων, θέματα ρύπανσης του περιβάλλοντος και διασυννοριακές πανδημίες. Ωστόσο, κατά τη διάρκεια των πλημμυρών του 2007 και του 2010 στο Έβρο, οι Νομαρχίες των τριών χωρών συνεργάστηκαν σε ικανοποιητικό βαθμό ενεργοποιώντας το δίκτυο. Σημαντική επίσημη πρωτοβουλία υπήρξε η μεγάλη άσκηση πολιτικής προστασίας, Ευρωπαϊκής εμβέλειας με την επωνυμία «EVROS 2010», που πραγματοποιήθηκε στο βόρειο τμήμα του νομού Έβρου (26-31 Μαΐου του 2010). Η άσκηση είχε στόχο την καλύτερη προετοιμασία για τον βέλτιστο σχεδιασμό και την ανταπόκριση σε πλημμυρικά φαινόμενα του ποταμού Έβρου, μέσα από την προσομοίωση της οργάνωσης και αντιμετώπισής τους, με την ενεργοποίηση του Ευρωπαϊκού Μηχανισμού Πολιτικής (E.U.C.P. Mechanism) και την επιχειρησιακή συνδρομή και εμπλοκή χερσαίων δυνάμεων από άλλες χώρες-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης²².

Όσον αφορά στην επίδραση των πρακτικών της Βουλγαρίας, το πρόβλημα των έντονων πλημμυρών στον Έβρο επιδεινώνεται από παράνομες πρακτικές της Βουλγαρίας, η οποία σε περιόδους έντονων βροχοπτώσεων και ανόδου της στάθμης των φραγμάτων της απελευθερώνει το νερό ανοίγοντας τα φράγματά της με αποτέλεσμα τις πλημμύρες στο Ελληνικό τμήμα του Έβρου. Τον Φεβρουάριο του 2010 άρχισε να αυξάνεται απειλητικά ο όγκος του νερού στα μεγαλύτερα φράγματα της Βουλγαρίας. Το φράγμα του Ιβαΐλοβγκραντ, στον ποταμό Άρδα στη νότια Βουλγαρία, κατέγραψε υπερχειλίση, αποδεσμεύοντας 1.023 κυβικά μέτρα νερού το δευτερόλεπτο, για πρώτη φορά μετά από πολλά χρόνια²³. Επιπλέον η Βουλγαρική κυβέρνηση αποφάσισε να αδειοδοτήσει τη λειτουργία μονάδας εξόρυξης και επεξεργασίας Χρυσού στην πόλη Κίρτζαλι, η οποία βρίσκεται πολύ κοντά στα ελληνοβουλγαρικά σύνορα και εκτιμάται ότι υπάρχει μεγάλος περιβαλλοντικός κίνδυνος τα λύματα του εργοστασίου να εκβάλλονται σε έκταση πολύ κοντά στην όχθη του ποταμού Άρδα. Επίσης, εκφράζονται φόβοι ότι ενδεχόμενο ατύχημα θα προκαλέσει ρύπανση των υδάτων των ποταμών Άρδα και Έβρου²⁴. Παρόμοιο ζήτημα είχε προκύψει για το ορυχείο χρυσού στο Chelorek στην Βουλγαρία (6/03/2009) πολύ κοντά από τα ελληνικά σύνορα με τον Έβρο, το οποίο χρησιμοποιεί τεχνολογία έκπλυσης με κυανιούχες ενώσεις -ουσίες πολύ επικίνδυνες

για τη δημόσια υγεία- και η λειτουργία του οποίου δεν συνάδει με τις υποχρεώσεις της οδηγίας 2006/21/EK²⁵ σε ό,τι αφορά τις οριακές τιμές εκπομπών του διασπώμενου με ασθενές οξύ κυανίου που χρησιμοποιείται σε ορυχεία χρυσού²⁶. Τέλος, το πρόσφατο ατύχημα (16/6/2010) στο συγκρότημα εξόρυξης και εμπλουτισμού χαλκού Assarel, κοντά στην πόλη Πάζαρτζικ, στην κεντρική Βουλγαρία, το οποίο επίσης χρησιμοποιεί κυάνιο, δημιουργεί έντονες ανησυχίες στους τοπικούς φορείς του Νομού Έβρου για μεταφορά της επικίνδυνης ουσίας μέσω του Έβρου και ρύπανσης και του υδροφόρου ορίζοντα της περιοχής της Θράκης²⁷.

Γενικότερα, η διαδικασία της συνεργασίας μεταξύ της Ελλάδας και της Βουλγαρίας ήταν αργή ενώ και οι δύο πλευρές φαίνονταν να είναι διστακτικές. Η διαδικασία εισόδου της Βουλγαρίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση και η υποχρέωσή της να εναρμονίσει την εθνική νομοθεσία με τους ευρωπαϊκούς κανονισμούς αποτέλεσε μία κινητήρι δύναμη στο να ενταθεί η αμφίπλευρη συνεργασία. Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι χρειάζεται ουσιαστική διαχειριστική παρέμβαση για ελεγχόμενη εκροή υδάτων από τους ταμιευτήρες της Βουλγαρίας, ώστε να είναι διαθέσιμη σημαντική χωρητικότητα που θα χρησίμευε στη συγκράτηση του μεγάλου πλημμυρικού όγκου και επομένως στη διόδευση στο ελληνικό τμήμα του Έβρου λιγότερων ποσοτήτων νερού²⁸.

Όσον αφορά στο βαθμό που η Ελλάδα συμμετέχει στην ρύπανση του Έβρου, σε όλους τους μεγάλους δήμους του Έβρου, με πληθυσμό άνω των 2000 ατόμων, είτε έχει αρχίσει η αδειοδότηση είτε η κατασκευή βιολογικών καθαρισμών λυμάτων. Ήδη λειτουργούν οι σταθμοί στην Ορεσιτιάδα και στο Σουφλί και στο δήμο Φερών ο βιολογικός σταθμός καθαρισμού είναι τριτοβάθμιος και βρίσκεται στη φάση δημοπράτησης. Ωστόσο, η Ελληνική πλευρά επιβαρύνει τον ποταμό με νιτρικά και φωσφορικά λόγω χρήσης φυτοφαρμάκων για τις γεωργικές της καλλιέργειες. Επιπλέον, σύμφωνα με το πόρισμα της έρευνας που διενήργησαν δυο συνεργεία ελέγχου με εφτά συνολικά υπαλλήλους του Επαρχείου Βορείου Έβρου, η ρύπανση στο ρέμα του Πυθίου (στις 7 Οκτωβρίου 2009) ξεκίνησε από το Εργοστάσιο Ζάχαρης Ορεσιτιάδας και συγκεκριμένα από δεξαμενή βιολογικού καθαρισμού. Εξαιτίας της έντονης βροχόπτωσης την 4η Οκτωβρίου

2009, υπήρξε υπερχειλίση της μίας δεξαμενής του βιολογικού καθαρισμού. Τα απόβλητα από το βιολογικό, μέσω παρακείμενου ρέματος, κατέληξαν στο Πύθιο με αποτέλεσμα τον θάνατο εκατοντάδων ψαριών. Το 2007, η ίδια εικόνα οδήγησε σε έρευνες οι οποίες κατέληξαν στο Εργοστάσιο ζάχαρης Ορεσιτιάδας. Τότε, επιβλήθηκε πρόστιμο στη βιομηχανία ύψους 30.000 ευρώ²⁹. Δεν είναι η πρώτη φορά που καταγράφονται τέτοια περιστατικά στο Πύθιο, αλλά και σε άλλα ρέματα του Δήμου Διδυμοτείχου. Οι κάτοικοι του νομού Έβρου και ιδιαίτερα οι αλιείς της περιοχής υποστηρίζουν ότι παρεμφερή περιστατικά συμβαίνουν συχνά εξαιτίας των χημικών αποβλήτων από βιομηχανικές περιοχές όπως η περιοχή της Ανδριανούπολης -καθώς προαναφέρθηκε- και αναφέρουν ότι τα ψάρια του ποταμού είναι πλέον ακατάλληλα προς αλίευση και βρώση. Ωστόσο, η Ελλάδα έχει αναλάβει σημαντικές πρωτοβουλίες, όπως το έργο «παρακολούθηση των ποσοτικών και ποιοτικών χαρακτηριστικών των ποταμών Ερυθροπόταμου, Άρδα και Έβρου για την περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης», το οποίο εντάχθηκε στο πρόγραμμα κοινοτικής πρωτοβουλίας, INTERREG IIIA/PHARE CBC και συγχρηματοδοτήθηκε από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ). Σε υποέργο του προγράμματος αυτού, προβλέπεται και η οργάνωση τριμερούς τεχνικής συνάντησης καθώς και ενημερωτικής ημερίδας μεταξύ της Ελλάδας, Τουρκίας και Βουλγαρίας για την διάχυση των αποτελεσμάτων. Πρόκειται για ένα ελπιδοφόρο πρόγραμμα οποίο πρέπει να συνεχιστεί και να ενταχθεί εκ νέου σε ευρωπαϊκό πρόγραμμα αλλά και να αναβαθμιστεί και να χρησιμοποιηθούν τα αποτελέσματά του για μεγαλύτερο συντονισμό, συμμόρφωση και συνεργασία των τριών χωρών.

Ωστόσο, η Ελλάδα έχει αναλάβει σημαντικές πρωτοβουλίες, όπως το έργο «Παρακολούθηση των ποσοτικών και ποιοτικών χαρακτηριστικών των ποταμών Ερυθροπόταμου, Άρδα και Έβρου για την περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης»

4. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΙΚΕΣ ΔΙΑΠΙΣΤΩΣΕΙΣ

Ο βαθμός συμμετοχής των τριών χωρών στην ρύπανση του Έβρου χρήζει περαιτέρω έρευνας ώστε η καθεμία να αναλάβει τις ευθύνες που της αναλογούν στο πλαίσιο δίκαιου επιμερισμού ευθυνών, αλλά και εποικοδομητικής συνεργασίας. Ωστόσο, το περιβαλλοντικό πρόβλημα του Έβρου είναι υπαρκτό και επιδεινούμενο και επηρεάζει αρνητικά την καθημερινότητα των κατοίκων της περιβάλλουσας του Έβρου περιοχής. Η διασυνοριακή ρύπανση του Έβρου, δια της απουσίας μιας ολοκληρωμένης προσέγγισης στη διαχείριση υδατικών πόρων, φέρνει στο φως και το κοινωνικό ζήτημα της ερήμωσης, απομόνωσης και αποσύνδεσης από την ενδοχώρα, των ακριτικών περιοχών της Ελλάδας έναντι της ενίσχυσης των αντίστοιχων περιοχών από την Τουρκία. Η τελευταία, ενώ αψηφά τους κοινοτικούς κανόνες και επιδεικνύει μικρή προθυμία συνεργασίας με τις συνορεύουσες της χώρες, Ελλάδα και Βουλγαρία, για κοινά περιβαλλοντικά ζητήματα, έχει την τάση να ενδυναμώνει και να “οχυρώνει” τις παραμεθόριες περιοχές της, είτε με ισχυρή παρουσία στρατιωτικών δυνάμεων, είτε ενισχύοντάς τες πληθυσμιακά. Δημιουργεί τις συνθήκες ώστε να αναπτυχθούν και να μην απερημωθούν μικρές κοινότητες στα σύνορά της, εκμεταλλευόμενα τα συγκριτικά πλεονεκτήματά τους, τις αξιοποιεί τουριστικά ή εγκαθιστά νέες τεχνολογίες για τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας (πχ. ανεμογεννήτριες), χωρίς χρονοβόρες διαδικασίες και δημιουργεί κατ’ αυτόν τον τρόπο νέες θέσεις εργασίας και επομένως, πόλους έλξης για εγκατάσταση πληθυσμών.

Εν αντιθέσει η Ελλάδα έχει να επιδείξει ένα ισχνό ιστορικό αξιοποίησης των ακριτικών περιοχών με αποτέλεσμα την συρρίκνωση των πληθυσμών τους και την επιδείνωση των συνθηκών ζωής για τους εναπομείναντες κατοίκους. Η έλλειψη σωστής περιφερειακής πολιτικής και πολιτικής συνοχής, καθώς και ο «υδροκεφαλισμός» της Ελλάδας που υπαγορεύει την κατασκευή έργων κατά κύριο λόγο στα μεγάλα αστικά κέντρα³⁰, κατέστησαν περιοχές όπως ο νομός Έβρου τρωτούς σε περιβαλλοντικές επιβαρύνσεις, όπως οι πλημμύρες, η ρύπανση και η χαμηλή προστασία προστατευόμενων περιοχών. Παρά το γεγονός ότι έχουν διατεθεί από το ελληνικό κράτος συ-

νολικά 39 εκατομμύρια ευρώ την περίοδο από το 1980 έως το 2005 σε αντιπλημμυρική προστασία του Έβρου³¹ και έχουν ενταθεί οι προσπάθειες συνεργασίας των τριών χωρών στο συγκεκριμένο ζήτημα, οι δράσεις αυτές δεν επιφέρουν ριζική λύση. Βιώσιμη επίλυση του προβλήματος, όσον αφορά στην Ελλάδα, μπορεί να επιτευχθεί εάν αναβαθμιστεί η περιοχή του Νομού Έβρου, ενταχθεί σε ένα πλαίσιο οικονομικής, κοινωνικής και περιβαλλοντικής αναπτυξιακής διαδικασίας και τα τρία κράτη συνεργαστούν πιο εντατικά και θεσμοθετημένα, ώστε να συνδιαμορφωθεί ένα πλαίσιο αντιπλημμυρικής προστασίας των λεκανών απορροής αλλά και ελέγχου και περιορισμού της ρύπανσης του Έβρου και των παραποτάμων του. Είναι επίσης καίριας σημασίας να συμμορφωθούν η Βουλγαρία και η Τουρκία στις επιταγές του κοινοτικού κεκτημένου όσον αφορά στη διασυνοριακή συνεργασία και την συνδιαχείριση των υδάτων.

Εν κατακλείδι, η ρύπανση του Έβρου και η αντιμετώπισή της, συνιστά καίριο ζήτημα για την Ελλάδα καθώς εμπλέκει πολλούς διαφορετικούς τομείς πολιτικής. Η εσωτερική περιβαλλοντική πολιτική και η πολιτική αειφόρου διαχείρισης των υδάτων οφείλει να συνδυαστεί με μια συνεκτική κοινωνική και περιφερειακή πολιτική καθώς και με μια εξωτερική πολιτική που αφενός θα στοχεύει στην συμμόρφωση των υπόλοιπων εμπλεκόμενων χωρών στις υποχρεώσεις τους και αφετέρου θα προωθεί την συνεργασία, την αλληλεγγύη και την αποτελεσματική επίλυση των διασυνοριακών περιβαλλοντικών ζητημάτων. Μια ολοκληρωμένη και διασυνοριακά ευαισθητοποιημένη πολιτική διαχείρισης των υδάτων λαμβάνει υπόψη της όχι μόνο τις τεχνικές αλλά και τις περιβαλλοντικές, οικονομικές και κοινωνικές ανάγκες και παραμέτρους. ■

Ευχαριστίες

Θα ήθελα να ευχαριστήσω τον κ. Φώτη Μάρη, Επίκουρο Καθηγητή του Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου Θράκης, τον κ. Γιώργο Ούστογλου, Δήμαρχο Φερών του Νομού Έβρου και τον κ. Πέτρο Βαρελιδη, Ειδικό Επιστήμονα του ΥΠΕΚΑ, για την πολύτιμη συνεργασία τους και την αποστολή πληροφοριακού υλικού.

Οι απόψεις των συγγραφέων που αναπτύσσονται στα *Κείμενα Δημόσιας Πολιτικής* είναι προσωπικές και δεν εκφράζουν απαραίτητα το ΙΣΤΑΜΕ Ανδρέας Παπανδρέου.

Σημειώσεις

1. Κοινοβούλιο και Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης (2000), «Οδηγία 2000/60/ΕΚ για τη θέσπιση πλαισίου κοινοτικής δράσης στον τομέα της πολιτικής των υδάτων», Επίσημη Εφημερίδα ΕΕ, αριθμός L 327, της 22/12/2000 σελ.1-73.
2. ΠΑΣΕΓΕΣ, (27/8/2009 11:51:29 πμ), Εκατοντάδες νεκρά ψάρια στον Έβρο λόγω μόλυνσης από τούρκικο εργοστάσιο, <http://www.paseges.gr/portal/cl/co/be4adbb6-1dec-49b6-8d3b-cb806843540d>, τελ. ενημέρωση: 26/6/2010
3. Κασσιανός Τζελης, (23/5/2010), Πώς τα ποτάμια της Ελλάδας έγιναν χωματερές, άρθρο εφημερίδας Ημερησίας.
4. Νάντια Βασιλειάδου, (6/6/2010), Νερό-δηλητήριο σε όλη την Ελλάδα, άρθρο Ελευθεροτυπίας, <http://www.enet.gr/?i=news.el.article&id=169806>
5. Οικονομίδης Α. (2009), Προσομοίωση Ρύπανσης από μη σημειακές πηγές. Εφαρμογή στην υδρολογική λεκάνη του Έβρου, Μεταπτυχιακή εργασία, Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης, Τμήμα Δασολογίας και Διαχείρισης Περιβάλλοντος και Φυσικών Πόρων.
6. Στοιχεία από Επιμελητήριο Έβρου, αρ.πρωτ. 1309, (26/6/2010), Αλεξανδρούπολη
7. Δημήτρης Πέτροβιτς (19/3/2006), Έβρος, η νέα εκδίκηση του ποταμού, άρθρο Καθημερινής, βλέπε επίσης www.feres.gr, <http://www.pythion.de/Efimerida.htm>, <http://www.oikologio.gr/content/view/395/2/> (τελ. ενημέρωση 19/6/2010).
8. Όπως υποσημείωση 4.
9. Στοιχεία από το Τμήμα Περιβαλλοντικής Υγιεινής και Υγειονομικού έλεγχου, Διεύθυνση Δημόσιας Υγείας, Ενιαία Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Ροδόπης-Έβρου (26/5/2010), Αλεξανδρούπολη.
10. Αλεξόπουλος Α., Βοιδάρου Χ., Πλέσσα Σ., Παγωνοπούλου Ο., Στεφανής Χ., Βαβίας Σ., Ματζουράνη Ι. και Μπεριτζόγλου Ε., (2010) «Ανίχνευση αντιβιοάντοχων παθογόνων μικροοργανισμών σε δείγματα υδάτων των ποταμών Άρδρα και Έβρου» από την διημερίδα «Ολοκληρωμένη Διαχείριση Υδατικών Πόρων» (5-6/6/2009 Ορεστιάδα), Φώτης Παν. Μάρης, (Εκδότης-Επιμελήτης Πρακτικών), Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης, Τμήμα Δασολογίας και Διαχείρισης Περιβάλλοντος και Φυσικών Πόρων, Εργαστήριο Διευθέτησης Ορεινών Υδάτων και Διαχείρισης Κινδύνου.
11. Όπως υποσημείωση 1.
12. Στοιχεία ποιότητας νερού στον ποταμό Έβρο (18/6/2010), Αρ. Πρωτ.: 111467, από την Ειδική Γραμματεία Υδάτων, Διεύθυνση Υποστήριξης και Ανάπτυξης, Υπουργείο Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής (Προγράμματα: «Ανάπτυξη εργαστηριακής υποδομής και σχετικές εργασίες για την παρακολούθηση της ποιότητας νερών» και «Ανάπτυξη δικτύου και παρακολούθηση των εσωτερικών, μεταβατικών και παράκτιων υδάτων της χώρας-αξιολόγηση/ταξινόμηση της οικολογικής τους κατάστασης» το οποίο υλοποιήθηκε από την Κοινοπραξία ΕΛ.ΚΕ.Θ.Ε.-Ε.Κ.Β.Υ.), Αθήνα.
13. Όπως υποσημείωση 10.
14. Επιτροπή της Ευρωπαϊκής Ένωσης (14/10/2009, SEC(2009)1334), Turkey 2009 Progress Report, Enlargement Strategy and Main Challenges 2009-2010.
15. Όπως υποσημείωση 14.
16. Συμβούλιο της ΕΕ (2008/871/ΕΚ), «Απόφαση σχετικά με την έγκριση, εξ ονόματος της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, του πρωτοκόλλου για τη στρατηγική περιβαλλοντική εκτίμηση της σύμβασης της ΟΕΕ/ΗΕ για την εκτίμηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων σε διασυνοριακό πλαίσιο η οποία υπογράφηκε στο Εσποο το 1991», Επίσημη Εφημερίδα της ΕΕ, αριθ. L 308 της 19/11/2008 σ. 33 – 34 και United Nations Economic Commission for Europe (1991), «Convention on Environmental Impact Assessment in a Transboundary Context», Espoo.
17. Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και του Συμβουλίου (2008), «Οδηγία 2008/56/ΕΚ περί πλαισίου κοινοτικής δράσης στο πεδίο της πολιτικής για το θαλάσσιο περιβάλλον», Επίσημη Εφημερίδα αριθ. L 164 της 25/06/2008 σ. 19 – 40.
18. Στοιχεία από Πέτρο Βαρελίδη, Ειδικό επιστήμονα του ΥΠΕΚΑ, σύμβουλο του Γενικού Γραμματέα Υδάτων, Ανδρέα Ανδρεαδάκη, οργανική θέση: Γενική Διεύθυνση Προγραμματισμού & Εργων, Τμήμα ΔΔ & ΕΕ, Υπουργείο Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής.
19. Όπως υποσημείωση 1.
20. Συνέντευξη με κ. Γιώργο Ούστογλου, Δήμαρχος Φερών, Νομός Έβρου (Ιούνιος 2010).

21. Δίκτυο Διασυνοριακής Συνεργασίας Νομαρχιών Ελλάδας, Τουρκίας και Βουλγαρίας <http://www.netgibt.com/index.cfm?Areald=1>, (τελ.ενημέρωση 23/6/2010)

22. EVROS2010Exerciseofficialsite, <http://62.103.39.143/>, <http://www.evros-delta.gr/News/PressReleases/tabid/91/articleType/ArticleView/articleId/18/language/el-GR/Default.aspx>. Η Ευρωπαϊκή άσκηση προσομοίωσης πλημμυρών EVROS 2010 πρόκειται για ένα πρόγραμμα που υποβλήθηκε στην Ευρωπαϊκή Ένωση από τη Νομαρχία Έβρου, τη Γενική Γραμματεία Πολιτικής Προστασίας, το Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας και εγκρίθηκε ανάμεσα σε 15 άλλες προτάσεις που υποβλήθηκαν από ισάριθμες χώρες. Χρηματοδοτείται εξολοκλήρου από την Ευρωπαϊκή Ένωση, πραγματοποιήθηκε για πρώτη φορά στη χώρα μας και διεξήχθη με πραγματικά συμβάντα, όπως πλημμύρες, πληθυσμιακές εκκενώσεις, διαρροή επικίνδυνων φορτίων, διασώσεις εγκλωβισμένων από αέρος και με πλωτά μέσα και συμμετείχαν 30 ευρωπαϊκές χώρες με παρατηρητές.

23. EMEA Business Monitor (τελ. ενημερ. 29/6/2010), *Βουλγαρία: αυξάνεται ο υδάτινος όγκος των μεγαλύτερων φραγμάτων*, [/www.emea.gr/article/80329/βουλγαρία-αυξάνεται-ο-υδάτινος-όγκος-των-μεγαλύτερων-φραγμάτων.html](http://www.emea.gr/article/80329/βουλγαρία-αυξάνεται-ο-υδάτινος-όγκος-των-μεγαλύτερων-φραγμάτων.html)

24. Τον Νοέμβριο του 2009 οι Ευρωβουλευτές του ΠΑΣΟΚ, κος Σταύρος Λαμπρινίδης και Κρίτωνα Αρσένης, ζήτησαν την παρέμβαση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής σχετικά με την αδειοδότηση από τη Βουλγαρική κυβέρνηση της εξορυκτικής βιομηχανίας και το βαθμό που τηρεί την κοινοτική νομοθεσία, η οποία προβλέπει, μεταξύ άλλων, ότι κάθε νέο έργο εξόρυξης θα πρέπει να πληροί τις απαιτήσεις της οδηγίας, όσον αφορά στη συμμετοχή του κοινού, τη χρήση των βέλτιστων διαθέσιμων τεχνικών, τη λήψη ειδικών προληπτικών μέτρων για την προστασία του περιβάλλοντος και της δημόσιας υγείας, τη σύσταση της χρηματικής εγγύησης, μέτρα περιορισμού και διαχείρισης των αποβλήτων, μέτρα πρόληψης σοβαρών ατυχημάτων και διασυνοριακές διαβουλεύσεις σε περίπτωση διασυνοριακών επιπτώσεων, Γραφείο του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου στην Ελλάδα (τελ.ενημ.29/6/2010), <http://www.europarl.gr/view/el/press-release/meps/meps-2009/meps-2009-november/meps-2009-november-32.html;jsessionid=CE7524D31A59C90C63DE138E5750F15D>.

25. Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και Συμβούλιο (2006), «Οδηγία 2006/21/EK σχετικά με τη διαχείριση των αποβλήτων της εξορυκτικής βιομηχανίας και την τροποποίηση της οδηγίας 2004/35/EK», Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, της 15ης Μαρτίου 2006, L 102/15.

26. Ο πρώην Επίτροπος για το Περιβάλλον κ.Στ.Δήμας (6/03/2009), απαντώντας σε ερώτηση του ευρωβουλευτή του ΣΥΝ Δ.Παπαδημούλη σχετικά με τα ορυχεία χρυσού στο Πέραμα Έβρου και στο Chelorech στην Βουλγαρία τόνισε ότι «έχουν εκδοθεί αιτιολογημένες γνώμες για να διασφαλιστεί η κατάλληλη μεταφορά της οδηγίας 2006/21 για την διαχείριση των αποβλήτων της εξορυκτικής βιομηχανίας στο εθνικό δίκαιο της Ελλάδας και της Βουλγαρίας», <http://www.syn.gr/gr/keimeno.php?id=14100>,

27. Όλγα Ορφανίδου (22/6/2010), SOS για κυάνιο στον Έβρο, άρθρο Ελευθεροτυπίας.

28. Όπως υποσημείωση 5.

29. Νέα Θράκης (14/10/2009), http://tomadakis.blogspot.com/2009/10/blog-post_5882.html.

30. Μία από τις φωτεινές εξαιρέσεις έργων που έχουν πραγματοποιηθεί στον Νομό Έβρου είναι η μονάδα τριτοβάθμιου βιολογικού καθαρισμού στον δήμο Φερών, που διαθέτει τεχνολογία αιχμής και η άδεια κατασκευής έχει δοθεί από το 2003 και βεβαίως η ολοκλήρωση της Εγνατίας οδού που αποτελεί σημαντικότερο έργο συνδέοντας την ακριτική περιοχή του Έβρου με την ενδοχώρα.

31. Όπως υποσημείωση 7.

POLICY BRIEF

Η ταυτότητα του ΙΣΤΑΜΕ – Α. Παπανδρέου

Το Ινστιτούτο Στρατηγικών και Αναπτυξιακών Πολιτικών (ΙΣΤΑΜΕ) – Α. Παπανδρέου είναι το ινστιτούτο ερευνών δημόσιας πολιτικής του ΠΑΣοΚ. Λειτουργεί ως ένα κέντρο σύγχρονου πολιτικού προβληματισμού, πολιτικής αναζήτησης και επιστημονικής έρευνας στο χώρο του δημοκρατικού σοσιαλισμού. Το έργο και η δραστηριότητά του απευθύνεται στα πολιτικά στελέχη του ΠΑΣοΚ και των άλλων κομμάτων, τη δημόσια διοίκηση, τον έντυπο και ηλεκτρονικό τύπο, την ακαδημαϊκή κοινότητα, τις διάφορες εκφάνσεις της κοινωνίας των πολιτών καθώς και το ευρύ κοινό. Αποσκοπεί στη συστηματική μελέτη της ελληνικής κοινωνίας και άλλων ανεπτυγμένων κοινωνιών, καθώς και στην ανάλυση όψεων και διαστάσεων του πολιτικού συστήματος και της δημόσιας σφαίρας.

Η ταυτότητα του Συγγραφέα

Η Γιούλη Παπανικολάου είναι πτυχιούχος του τμήματος Αγγλικής Γλώσσας και Φιλολογίας του Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών (1996-2000) και διαθέτει Μεταπτυχιακό τίτλο για την Ευρωπαϊκή Ένωση (Master in the European Union) από το τμήμα Οικονομικών και Κοινωνικών Επιστημών του Πανεπιστημίου University of East Anglia (UEA), Norwich, United Kingdom (2000-2001). Από τον Ιούνιο του 2008 εργάζεται στο ΙΣΤΑΜΕ-Ανδρέας Παπανδρέου ως Επιστημονική Συνεργάτις για ζητήματα Ευρωπαϊκής, Εξωτερικής και Αμυντικής πολιτικής. Παράλληλα ασχολείται με την επικοινωνία και την εκπροσώπηση του ΙΣΤΑΜΕ στα Ευρωπαϊκά δίκτυα στα οποία συμμετέχει.

ΙΣΤΑΜΕ - ΑΝΔΡΕΑΣ ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ
Ακαδημίας 4, 10671, Αθήνα
Τηλ. 210.3631745-8
Fax: 210.3625616
e-mail: info@istame.gr
www.istame.gr